

Brottsligheten kring prostitutionen

Michael Frühling

Lars Grönwall

Prostitution förknippas ofta med olika slags brottslighet. I detta avsnitt beskrivs dels de olika brottstyper som förekommer, dels koppleribrottet från olika aspekter. Vissa förslag till ändringar av eller kompletteringar till nuvarande bestämmelser ingår också.

Michael Frühling är sociolog och har varit sekreterare i prostitutionsutredningen. Lars Grönwall är försäkringsrättsråd vid försäkringsrätten för Mellansverige och har varit departementsråd i socialdepartementet.

brott mot liv och hälsa – som mord, dråp och misshandel

förmögenhetsbrott – som rån, stöld, bedrägeri och utpressning.

Bland de *prostituerade* själva finns det exempel på rån, stöld, utpressning och bedrägeri gentemot köpare.

Till de brott mot enskild person – främst den prostituerade – som har förekommit bland prostitutionens indirekta parter kan nämnas mord, dråp, misshandel, olaga tvång och olaga hot samt rån, stöld och utpressning (begångna av hallickar), häleri (sexklubbsägare) och ocker (fastighetsägare). Sexklubbsägare har också beslagits med gäldenärsbrott.

Till de brott mot *det allmänna och allmänna reglerna* som är förknippade med prostitution hör framför allt skatte-, valuta- och narkotikabrott som förekommer bland prostitutionens indirekta parter (hallickar, sexklubbsägare, hotell/restaurangägare och fastighetsägare) och också bland de prostituerade själva. Hos prostituerade och indirekta parter som sexklubbsägare, hotell/restaurangägare och fastighetsägare finns också exempel på olovlig försäljning m. m. av alkoholdrycker.

Koppleri hör givetvis till de brott mot *det allmänna* som är förknippade med främjare eller kopplare som hallickar och sexklubbsägare, hotell/restaurangägare, fastighetsägare och tidningsutgivare. Bland såväl köpare som prostituerade och kopplare har det getts exempel på övergrepp i rättsak.

Andra exempel på brott mot *det allmänna* som har förekommit är brott mot allmänna ordningsstadgan (sexklubbsägare), brott mot hyreslagstiftningen

SKILDA SLAG AV BROTTSLIGHET KRING PROSTITUTIONEN

En brottstypologi

Det kan vara lämpligt att dela in de brott som förekommer kring prostitutionen i brott mot enskild person och brott mot *det allmänna* eller *allmänna* regleringar.

Vid båda typerna av brottslighet kan gärningspersonen vara köparen i prostitutionsförbindelsen, den prostituerade själv eller någon tredje person som mer eller mindre direkt främjar eller utnyttjar prostitutionen (dvs. någon av prostitutionens indirekta parter). Schematiskt kan de brott som förekommer i samband med prostitution beskrivas enligt *figur 1*.

När det gäller *brott mot en enskild person* vet vi att det bland *köpare* gentemot den som prostituerar sig förekommer:

sedlighetsbrott – som våldtäkt och annat våldförande, frihetskränkande otukt, otukt med barn och förförelse av ungdom

Figur 1. *Brottstypologi*

Brottskategori Presumtiv gärningsperson								
A. <i>Brott mot enskild person</i>	Köpare	Prosti-tuerad	Hallick	Sexklubbs-ägare	Hotell/restau-rangägare	Fastig-hets-ägare	Tidnings-utgivare	Andra personer
Sedlighets-brott	Förförelse av ungdom, våld-täkt, otukt med barn, frihets-kränkande otukt		Förförelse av ungdom otukt med barn					
Brott mot liv och hälsa/fri-het och frid	Vållande till sjukdom, miss-handel, mord, dråp	Vållande till sjuk-dom	Olaga hot, olaga tvång, misshandel, mord, dråp					
Förmögen-hetsbrott	Rån, stöld, be-drägeri	Rån, stöld, utpressning bedrägeri	Utpressning, stöld, rån	Häleri		Ocker		
Ärekränk-ningsbrott							Förtal i tryckt skrift	
Andra brott				Gäldenärs-brott				
B. <i>Brott mot det allmänna eller allmänna regleringar</i>								
Sedlighets-brott	Förförelse av ungdom, otukt med ungdom		Koppleri	Koppleri	Koppleri	Koppleri	Koppleri	Koppleri
Brott mot all-män ordning	Störande tra-fik			Brott mot AO st*				
Brott mot all-män verksam-het	Övergrepp i rättssak		Övergrepp i rättssak	Överträdel-se av myn-dighets bud		Över-grepp i rättssak		
Skattebrott		X	X	X	X	X		
Valutabrott		X	X	X	X	X		
Narkotika-brott	X	X	X	X				
Brott mot lag-stiftn. om handel med drycker		X		X	X			
Brott mot hyreslagstift-ning					X			
Andra brott	Spridande av VS	Spridande av VS	Spridande av VS	Gäldenärs-brott, fö-revisning av icke godkänd film				

* Allmänna ordningsstadgan.

(fastighetsägare), spridande av veneriska sjukdomar (köpare, prostituerade och hallickar) samt förevisning av icke godkänd film.

Några kommentarer

Det är i långa stycken mycket allvarliga brott som är förknippade med prostitution. Att alla de i typologin angivna brotten har förekommit, och i flera fall i ganska stor omfattning, behöver givetvis inte innebära att de skulle vara ofrånkomliga vid just prostitution. Men de är likafullt noterade därför att de har kunnat sättas i direkt samband med prostitutionen som företeelse och detta utan att de för den skull kan anses vara undantagsfall. Tvärtom pekar mycket på att många av de nämnda brotten förekommer i ovanligt hög utsträckning just i samband med prostitution.

Om vi här bortser från koppleri är det kanske våldsbrotten som tillhör de mest slående i brottstypologin. Det är utan tvivel så att de prostituerade själva ganska regelmässigt löper risk att bli misshandlade eller utsatta för sexuellt övervåld av köparna. Övergreppen har i ett antal fall lett till döden. De prostituerade är själva starkt medvetna om sin utsatthet. Det är inte heller ovanligt att de prostituerade blir misshandlade eller utsatta för andra övergrepp av sina hallickar. Det finns få andra miljöer i Sverige idag där risken för misshandel och annat övervåld är så stor som den är för den prostituerade i prostitutionsmiljön. Till bilden hör samtidigt att det torde vara få grupper som har så svårt att finna beskydd och förståelse hos andra människor när de råkar illa ut som de prostituerade. Hon får skylla sig själv, är – den ibland uttalade – meningen.

När det gäller sedlighetsbrotten vill vi peka på att femtonårsgränsen för otukt med barn nog är allmänt känd men litet respekterad just när det gäller barn som "bjuder ut" sig som prostituerade.

Det är troligt att kunskapen om artonårsgränsen

.....

Det finns få andra miljöer i Sverige idag där risken för misshandel och annat övervåld är så stor som den är för den prostituerade i prostitutionsmiljön.

.....

.....

Det hör till undantagen att inkomsterna av prostitutionsverksamheten – som inte är undantagna från beskattning – till fullo deklarerats.

.....

för förförelse av ungdom är mindre känd. (Lagen stadgar här böter eller fängelse i högst sex månader för den som genom att utlova eller giva ersättning skaffar eller söker skaffa sig tillfällig könsförbindelse med någon som är under arton år.) Ofta handlar det också om att köparna faktiskt är okunniga om den prostituerades ålder. Det handlar således i dessa fall mer sällan om medvetna överträdelser från köparens sida. Sådana överträdelser är dock ofta förekommande.

Andra brott som förekommer relativt ofta i förbindelse med prostitution är rån, stöld och andra förmögenhetsbrott bland både prostitutionens primära parter (köpare och prostituerad) och bland kopplare. Det är uppenbart att den undanskymdhet i vilken prostitutionsförbindelsen mestadels knyts och äger rum utgör grogrund för denna typ av brottslighet mot både köpare och prostituerad. Också alkohelpåverkan bland köparna har en stor betydelse när det är dessa som är utsatta för denna typ av brott.

Till den brottslighet i samband med prostitution som alltmest har uppmärksamats under senare år hör skatte-, valuta- och narkotikabrott. I viss utsträckning begås dessa brott av de prostituerade själva. Det hör till undantagen att inkomsterna av prostitutionsverksamheten – som inte är undantagna från beskattning – till fullo deklarerats.

Det främsta intresset knyts dock kring kopplarna/profitörerna. Det är dessa som oftast tar hand om de största förtjänsterna. Det är relativt stora pengar, inte sällan betydande belopp, som frambringas genom prostitution. Det är regelmässigt också svarta pengar. Det finns flera exempel på hur dessa svarta pengar "flödar vidare" genom att plöjas ned i t.ex. restaurangbranschen och där förvandlas till vita pengar. Men det finns också exempel på hur svarta inkomster från prostitution bildar grundplåt till andra svarta affärer och annan brottslighet, t.ex. nar-

kotikahandel. Det är sålunda uppenbart att inkomster av prostitution möjliggör brottslighet av allvarlig art.

Det är ändå främst kring koppleribrottet som det största intresset knyter sig. Vi skall därför i nästa avsnitt gå in närmare på detta brott.

KOPPLERI – ETT BROTT DIREKT FÖRKNIPPAT MED PROSTITUTION

Prostitution och koppleri

Sedan åtminstone år 1918 har den officiella statliga hållningen till prostitutionen varit negativ. Företeelsen har inte ansetts önskvärd. I stället har det gällt att motverka den på olika sätt. I detta arbete har man av olika skäl inte ansett det vara effektivt eller lämpligt att straffbelägga prostitutionen som sådan. Varken den prostituerade eller köparen är följaktligen kriminaliserade. (Är den prostituerade under 15 eller 18 år, blir det däremot för köparens del fråga om otukt med barn resp. förförelse av ungdom.) Men man har ansett det både lämpligt och effektivt att kriminalisera koppleriet.

Vad är koppleri?

Enligt brottsbalken (6 kap. 7 §) skall den dömas för koppleri som

1. vanemässigt eller för att bereda sig vinning *främjar* annans otuktiga levnadssätt,
2. vanemässigt eller för att bereda sig vinning *utnyttjar* annans otuktiga levnadssätt,
3. förleder den som är under 20 år till otuktigt levnadssätt.

Straffet är fängelse i högst fyra år. Är brottet grovt, är straffet lägst två och högst sex års fängelse. När man bedömer om brottet är grovt skall man särskilt beakta om gärningsmannen har främjat otuktigt levnadssätt i större omfattning eller hänsynslöst utnyttjat annan. Ett lindrigare brott är främjande av otukt, som föreligger när någon för att bereda sig särskild vinning främjar tillfällig könsförbindelse mellan andra.

Vi skall inte här göra någon ingående analys av

Den som på en sexklubb medverkar i offentligt samlag på en scen gör sig i och för sig inte skyldig till otuktigt levnadssätt.

lagens koppleribestämmelse, men några påpekanden kan vara på sin plats. Vad som är otuktigt levnadssätt är t.ex. inte helt klart. Den som på en sexklubb medverkar i offentligt samlag på en scen gör sig i och för sig inte skyldig till otuktigt levnadssätt.

Kopplaren behöver inte få ekonomiskt utbyte av sin medverkan. Det räcker med att hans medverkan har varit vanemässig. Alternativet att gärningsmannen för att bereda sig vinning har främjat eller utnyttjat gärningen innebär inget krav på särskilt stor vinning. Tolkningen av vad som är främjande kan vara ganska vidsträckt. Det är enligt straffrättskommittén i förslaget till brottsbalk tillräckligt att gärningsmannen genom sin handling skapar möjlighet eller underlättar för annan att öva otukt i tillfälliga förbindelser. Det krävs däremot att gärningsmannen verksamt har bidragit till att någon annan har fört ett otuktigt levnadssätt. Handlingen skall ha gett en beaktansvärt gynnsammare möjlighet än som annars hade förelegat. En hyresvärd som hyr ut en bostad åt en prostituerad kvinna blir enligt straffrättskommittén inte enbart på denna grund straffbar.

Tänkbara kopplare och koppleribestämmelsens räckvidd

Vi skall i det följande belysa den nuvarande koppleribestämmelsen och hur den tillämpas mot bakgrund av en beskrivning av en rad företeelser som innebär att man på olika sätt främjar eller utnyttjar prostitution. Till tänkbara kopplare hör då hallicken, sexklubsägare, hotell- och restaurangägare, fastighetsägare eller lägenhetsförmedlare, tidningsutgivare och andra personer som profiterar på eller vanemässigt främjar prostitution.

Hallickar

Hallicken eller sutenören skiljer sig från de övriga kopplarna genom att han eller hon har en personlig

.....
Ett problem i samband med koppleri på sexklubbarna är de omfattande spaningar som måste till för att kunna avslöja verksamheten och säkra tillräckliga bevis.
.....

relation till den prostituerade. Det är oftast män som helt eller delvis låter sig försörjas av en eller flera prostituerade kvinnor.

Koppleribestämmelsen och dess tillämpning kan erbjuda problem när det gäller hallickarna. Flera svårigheter kan lägga hinder i vägen att snabbt och effektivt uppspåra en hallick. Främst gäller det emellertid bevisvärigheter av olika slag, inte minst på grund av den personliga relationen mellan den prostituerade och en hallick.

Sexklubbsägare

Ägaren till en sexklubb kan ha vinning av prostitutionen på i huvudsak två olika sätt. Dels genom att direkt tillgodogöra sig en del av de prostituerades inkomster. Dels genom att indirekt dra nytta av den större besökartillströmning till klubbverksamheten som följer av att kvinnor prostituerar sig på klubben eller i direkt anslutning till den. Om det väl kan styrkas att prostitution har förekommit på klubben, är det i allmänhet inga svårigheter att leda i bevis att klubbägaren också har känt till och på olika sätt främjat eller utnyttjat prostitutionsverksamheten. Ägaren är därmed förfallen till ansvar för koppleri. Någon gång har domstolarna haft svårt att styrka ägarens vinning. Ett problem i samband med koppleri på sexklubbarna är de omfattande spaningar som måste till för att kunna avslöja verksamheten och säkra tillräckliga bevis.

Hotell- och restaurangägare

Det är svårt att exakt kunna ange i vilken omfattning det förekommer prostitution på restauranger och hotell. Däremot är det ingen tvekan om att sådan förekommer – ibland ganska ogenerat – på bl a flera storhotell i t ex Stockholm. Men vi vet från egna besök och uppgifter från polisen att prostitution också förekommer på hotell och restauranger i

andra stora städer i Sverige, liksom fö i våra grannländers huvudstäder.

Det är inte ovanligt att dansbarer och restauranger på de stora hotellen är placerade högst uppe i hotellet eller i någon mellanvåning, vilket underlättar möjligheterna att utan kontroll från tex receptionen utnyttja hotellrummen för prostitution. Det hindrar givetvis inte att hotellets ledning säkert ofta har vetskap om vad som försiggår. Några gånger kan verksamheten ha en sådan omfattning att tex hotell- eller restaurangägaren måste sägas främja prostitutionen. Men bevisvärigheterna är stora. Detsamma är fallet när prostitution äger rum med portierens, receptionistens eller dörrvaktens goda minne eller rent av aktiva stöd.

Fastighetsägare (lägenhetsinnehavare)

I slutet av 1970-talet avslöjades en del fall där fastighetsägare i stor omfattning hade hyrt ut lägenheter som lokaler åt prostituerade. I två av de mest uppmärksammade fallen – som sinsemellan föredro stora likheter – väcktes åtal för grovt koppleri. Målen fick emellertid olika utgång vid domstolsprövningen. De skall här återges i starkt sammandrag. De belyser de svårigheter som kan finnas att komma till rätta med detta slag av tänkbara kopplare.

I det ena fallet fann Svea hovrätt att den åtalade – en fastighetsmäklare – under närmare tio år hade innehaft eller sålt ett fyrtiotal lägenheter (bostadslägenheter och lokaler) i Stockholmsområdet, i vilka det hade bedrivits prostitution av olika slag. Ett stort antal kvinnor, minst över 50, hade varit verkamma i lägenheterna. Mäklaren hade gjort en vinning på verksamheten som översteg 1 milj kr.

Fastighetsmäklaren, som i tingsrätten hade erkänt straffbar befattning med lägenheterna, bestred i hovrätten brott beträffande vissa lägenheter under påstående att han inte själv hyrt ut eller sålt dem och beträffande andra lägenheter på den grund att han vid uthyrning eller försäljning inte hade haft uppsåt att främja eller utnyttja andras otuktiga levnadssätt. Hovrätten fann, beträffande den senare invändningen, dock att mäklaren hade känt till att de personer som han hyrt ut eller sålt lägenheterna till själva var prostituerade eller hade annan anknyt-

ning till sådan verksamhet. Om han i något fall inte haft full visshet, hade han enligt hovrätten i varje fall haft skälig anledning att anta att lägenheterna skulle användas för otuktig verksamhet. Och hovrätten fann att mäklaren inte skulle ha avstått från att hyra ut eller sälja lägenheterna om han hade haft full vetskap om vad de skulle användas till. Hovrätten dömde – liksom tingsrätten – mannen för grovt koppleri till fängelse fyra år och sex månader.

Det andra fallet gällde en direktör som bla hade åtalats för grovt koppleri i 41 fall i Malmö. Av dessa avsåg 5 uthyrning av lokaler till sexklubb och bordellverksamhet och återstående 36 fall uthyrning av enstaka lägenheter till prostituerade. Tingsrätten fann åtalet styrkt i endast 5 fall och dömde direktören för koppleri, som inte var grovt, jämte andra brott till villkorlig dom. I övriga 39 fall ansåg man att det inte var styrkt att lägenheterna använts för prostitution eller att direktören känt till vad de skulle användas till när han hyrde ut dem (uthyrningarna hade skötts av anställda och direktören hade gett instruktioner om att lägenheterna inte fick hyras ut till prostitution).

I hovrätten ogillades åtalet helt. Majoriteten ansåg att det inte var straffbart att hyra ut enstaka lokaler till prostituerade för en normalhyra. Hyresvärdens vinning hade då inte varit större än om han hyrt ut lägenheterna till andra än prostituerade för samma hyra. Två ledamöter ville fälla mannen för koppleri med villkorlig dom. De ansåg att den som hyrt ut en lägenhet till en prostituerad och som redan vid uthyrningen känner till den planerade verksamheten gör sig skyldig till koppleri, eftersom det är utan betydelse att han kunnat erhålla samma vinst av verksamheten genom uthyrning till andra.

Högsta domstolen fastställde hovrättens friande domslut. Man gick dock inte in på själva den principiella frågan utan ansåg det inte vara tillräckligt styrkt att direktören vid uthyrningstillfällena hade vetskap om att hyresgästen avsåg att nyttja lägenheten vid prostitution. Bevisningen ansågs med andra ord vara otillräcklig.

Tidningsutgivare

Det är välbekant att åtskilliga tidningar tidigare tog in kontaktannonser för prostituerade. I några tid-

ningar hade annonseringen stor omfattning. Efter ett uttalande från Svenska Tidningsutgivareföreningens styrelse år 1973 minskade den öppna annonseringen. Tidningarna rekommenderades i uttalandet att i fortsättningen inte införa annonser som åsyftar att förmedla kontakt till ateljéer med posering eller till sexklubbar som erbjuder posering av motsvarande slag.

I ett principiellt viktigt rättsfall från 1979 dömdes utgivaren av Nordvästra Skånes Tidningar i alla instanser för koppleri till villkorlig dom. Enligt åtalet hade utgivaren medgivit att det infördes kontaktannonser för prostituerade med sedvanlig annons-taxa under i varje fall tiden den 15 september 1976–den 21 april 1977. Sammanlagda antalet annonser från annonsörer på olika platser i Skåne under denna tid beräknades till ca 425. Högsta domstolen fann att annonseringen hade haft den omfattning som åklagaren påstått. Den hade enligt HD i väsentlig utsträckning gjort det möjligt för de prostituerade att komma i kontakt med köpare. Införandet av annonserna hade därmed främjat annans otuktiga levnadssätt. Utgivaren hade som ledare för tidningsföretagen haft den faktiska bestämmanderätten i fråga om införandet av annonserna och varit medveten om att annonserna innebar ett sådant främjande.

Genom de fällande domarna mot utgivaren är – till skillnad mot tidigare – rättsläget nu helt klart. Vad som möjligen kan förvåna är att utgivaren, som ogenerat fortsatte att föra in kontaktannonser även sedan han hade blivit fälld i tingsrätten och fram till HD:s dom, inte åtalades och dömdes till ovillkorlig påföljd för sin fortsatta brottslighet.

De öppna kontaktannonserna från prostituerade har helt försvunnit från dagstidningarna under senare år. De förekommer emellertid fortfarande i viss

De öppna kontaktannonserna från prostituerade har helt försvunnit från dagstidningarna under senare år. De förekommer emellertid fortfarande i viss utsträckning i mera förtäckt form.

utsträckning i mera förtäckt form. Som exempel kan nämnas DN:s annonser av "examinerade utövare av massage". Dessa förekommer dagligen och inte sällan till ett antal av 20–30. Vi vet att ett stort antal av dessa annonser om massage i själva verket gäller prostitution av olika slag.

Den som uppmärksamtläser dagstidningarnas annonser med rubriker "personligt" eller "bekantskap" kan också utan större svårighet finna annonser som med stor sannolikhet gäller prostitutionförbindelser av olika slag.

Så är också fallet med vissa mer eller mindre pornografiska tidskrifter för hetero- resp homosexuella. Bland dessa finns det, också efter HD:s dom år 1979, exempel på en öppen eller ibland bara lätt maskerad prostitutionsannonsering. Dessa tidningar har i allmänhet en begränsad läsekrets. Inte desto mindre gör sig utgivarna skyldiga till koppleri.

De stora sk herrtidningarna har dock större betydelse i detta sammanhang. Detta trots att de inte har direkta prostitutionsannonser och därmed inte heller är kopplare i lagens mening. Men genom sina förskönade eller osakliga artiklar kring prostitution av olika slag uppmanar de intresset för och befrämjar på ett sensationalistiskt sätt indirekt prostitution. Sammantaget har dessa tidningar massspridning.

Andra personer

Under denna rubrik vill vi i all korthet fästa uppmärksamheten på några andra personer som genom konkreta tips om var prostituerade finns eller på annat sätt främjar prostitution. Till denna grupp kan höra "kontaktklubbsägare", distributörer av sk sexguider, reseförmedlare, taxichaufförer och hotellportier.

Sk sexguider är ett slags periodiskt utkommande skrifter som främst innehåller "kontaktannonser". Bland kontaktannonserna finns sådana som är direkta prostitutionsannonser, insatta av antingen potentiella köpare eller av prostituerade. Fram till hösten 1979 förekom också ett stort antal annonser för poseringsateljéer eller massageinstitut i "sexguiderna". Innehållet inkluderar också pornografiska bilder och texter.

Kontaktklubbar kan vara av mycket skilda slag.

De vi i detta sammanhang åsyftar är "klubbar" som uteslutande eller i första hand förmedlar kontakter som förespeglar och ibland innebär tillfälliga sexuella förbindelser mellan två eller flera parter. Klubbägaren inkasserar genom "förmedlingsavgiften" eller på andra sätt pengar för sin "förmedling". År 1980 dömde tex tingsrätten i Solna två män för koppleri som hade förekommit i samband med sådan kontaktklubsverksamhet i Sundbyberg under flera års tid.

Som exempel på reseförmedlare kan nämnas ett företag som förmedlar resor till Thailand. Att döma av vad resebroschyrer och reseförsäljare utlovar är det inte fråga om annat än organiserade prostitutionsresor. Verksamheten utreds fn av polisen.

I de större städerna kan man ibland få tips av taxichaufförer eller hotellportier om var man kan finna prostituerade. I den mån tipsen lämnas vanemässigt eller mot ersättning är det fråga om koppleri. Det säger sig självt att verksamheten sällan blir avslöjad.

Hur adekvat är koppleribestämmelsens utformning?

Syftet med koppleribestämmelserna är att straffbelägga handlingar som innebär att någon – för vinnings skull eller i varje fall vanemässigt – främjar eller utnyttjar prostitution. Vår genomgång har visat att bestämmelsernas nuvarande utformning i stort sett täcker de olika typer av främjande eller utnyttjande som förekommer. Det hindrar inte att det finns en rad problem som möter vid lagens tillämpning. I många fall kan det tex vara svårt att leda koppleriverksamheten i bevis. Inte sällan är det också en fråga om man anser verksamheten så straffvärd att man sätter till tillräckliga polisiära resurser för att fullt ut kunna använda nuvarande bestämmelser. Vi skall i det följande ge några synpunkter och förslag på tillämpningen och också förslag till kompletteringar av nuvarande bestämmelser i syfte att öka möjligheterna att komma åt koppleri och därigenom motverka prostitutionen.

Hallickar

En ökad medvetenhet inom polisen om hallickars betydelse för prostitutionen skulle, tillsammans

.....
Ett effektivt sätt för att motverka prostitutionen har varit att de sociala myndigheterna i vissa fall har hotat att avstyra hotells eller restaurangers tillstånd att servera alkoholhaltiga drycker.
.....

med större utbyte av erfarenheter mellan polisdistrikten, kunna leda till att fler distrikt än vad som idag är fallet bekämpar denna form av koppleri. Ett närmast föredömligt exempel utgör här Malmö.

Sexklubbsägare

När det gäller koppleri på sexklubbarna är inte utformningen av koppleriparagrafen det avgörande. Det är i stället att vi genom den allmänna ordningsstadgan sedan den 1 oktober 1973 har en så tilltalande inställning till sexklubbarna som fenomen att man i hög grad gynnar förutsättningarna för prostitution och koppleri. Erfarenheterna hittills har också varit att det krävs stora insatser från polisens sida för att bemästra eller förhindra detta. Vi har bl a av detta skäl föreslagit att företeelsen helt skall förbjudas.

Hotell- och restaurangägare

Det är svårt att se hur man genom förändringar av koppleribestämmelserna skulle kunna stoppa den prostitution som förekommer i hotell- och restaurangmiljöer. Ett effektivt sätt för att motverka prostitutionen har dock varit att de sociala myndigheterna i vissa fall har hotat att avstyra hotells eller restaurangers tillstånd att servera alkoholhaltiga drycker.

Fastighetsägare (lägenhetsinnehavare)

Det är enligt vår mening i hög grad önskvärt att motverka prostitutionen genom att hindra personer som hyr ut lägenheter åt prostituerade. Otvivelsaktigt bidrar de starkt till att prostitutionen kan utvecklas och uppenbarligen kan de göra stora vinster på prostitutionen. Vi har givetvis ingen anledning att ifrågasätta riktigheten i den domstolsprövning som har skett i fallet med Malmö-direktören, men det finns enligt vår mening alla skäl att mot bak-

grund av målet överväga en komplettering av straffbestämmelserna.

En arbetsgrupp inom brottsförebyggande rådet (BRÅ) lade i rapporten Dobbleri (PM 1979: 4) fram förslag till skärpt lagstiftning mot illegalt spel med sikte framför allt på den verksamhet som bedrivs vid illegala spelklubbar och med särskild inriktning på de sk bakmännen, dvs finansiärer, hyresvärdar och andra som gör sig vinster på spelklubbarna utan att direkt delta i verksamheten. Enligt arbetsgruppen kunde förslagen tjäna som förebild för en skärpt lagstiftning även i fråga om illegala sprit- och sexklubbar.

Arbetsgruppens förslag innebar på de punkter som är av direkt intresse för oss lättnader i bevisbördan för åklagarna genom en bestämmelse om oaktsam medverkan till grovt dobbleri. Enligt förslaget skulle straffansvaret inträda om någon, som med hänsyn till omständigheterna har skälig anledning antaga att grovt dobbleri förbereds eller pågår, upplåter lokal, tillhandahåller utrustning eller kapital eller på annat sätt genom råd eller dåd väsentligt främjar verksamheten. Samtidigt föreslår arbetsgruppen en ändring i hyresbestämmelser så att hyresrätten blir förverkad och hyresvärden berättigad att säga upp avtalet om hyresgästen i lägenheten bedriver dobbleriverksamhet.

I en proposition till riksdagen – som bygger på BRÅ-rapporten – har nyligen föreslagits att straffansvaret för medverkan till dobbleribrott från den 1 januari 1981 skall sträckas ut till den som inte vid upplåtelsen insåg att lägenheten skulle användas för sådan brottslig verksamhet men som därefter får vetskap om verksamheten. En förutsättning skall vara att han underlåter att göra vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra och att verksamheten fortsätter eller återupptas i lägenheten. Samtidigt har det i propositionen föreslagits ändringar i jordabalken (hyreslagen) så att hyresrätten förverkas, om lägenheten nyttjas för näringsverksamhet eller därmed likartad verksamhet, vilket utgör eller i vilken ingår brottsligt förfarande. Därigenom skulle en hyresgäst kunna skiljas från lägenheten också om denna används tex som illegal spelklubb eller för koppleri.

Enligt vår mening bör man överväga att på ett

.....
Straffrättsligt skiljer sig prostitutionen som verksamhet från dobbleri genom att inte vara straffbelagd i sig. Inget hindrar emellertid att straffansvaret sträcks ut för den brottsliga medverkan till prostitution som koppleri utgör.
.....

liknande sätt utsträcka ansvaret för koppleri vid uthyrning av lokaler för bordellverksamhet och av enstaka lägenheter som lokaler till prostituerade. Straffrättsligt skiljer sig prostitutionen som verksamhet från dobbleri genom att inte vara straffbelagd i sig. Inget hindrar emellertid att straffansvaret sträcks ut för den brottsliga medverkan till prostitution som koppleri utgör. Koppleri bör därför enligt vår mening kunna ådömas också den som inte vid upplåtelsen insåg att verksamheten skulle användas för prostitution men som därefter får vetskap om detta och underlåter att göra vad som skäligen kan begäras för att få upplåtelsen att upphöra, om verksamheten fortsätter eller återupptas i lokalen eller lägenheten. Det bör överlämnas åt sexualbrottskommittén att överväga den närmare utformningen av en sådan straffbestämmelse och av de ändringar i hyreslagens förverkandebestämmelser som torde bli nödvändiga också sedan den redan föreslagna ändringen i bl a 12 kap 42 § jordbalken har genomförts.

En motsvarande konstruktion för att göra fastighetsägare ansvariga för illegala sexklubbar som

finns inrymda i deras fastigheter kan också övervägas.

Tidningsutgivare

Vi har tidigare konstaterat att de sk herrtidningarna genom sitt innehåll och sin stora spridning ärstitutionsbefrämjande. Direkt stötande är inte sällan också de stora och bjärt uppslagna annonserna för herrtidningarna som varje vecka införs i dagstidningarna. Detsamma gäller den herrtidningsreklam som förekommer på reklampelare runt om i landet. Annonserna har ofta ett könsdiskriminerande innehåll. Koppleriparagrafen är inte tillämplig i dessa fall. Svenska Tidningsutgivareföreningen borde överväga en ny rekommendation till sina medlemmar för att motverka sådana annonser. Vi hoppas också att jämställdhetskommittén, som fn arbetar med frågor som gäller könsdiskriminerande reklam, kan komma med förslag som gör att könsdiskriminerande annonser inte längre blir tillåtna. Vi välkomnar de initiativ som har tagits inom tex delar av konsumentkooperationen för att vägra att sprida herrtidningarna i butiker och varuhus. Herrtidningarnas anslagssidor är fö inte sällan så utformade att vi anser att de faller under det sk skyltningsförbudet i brottsbalken (otillåtet förfarande med pornografisk bild, 18 kap 11 § brottsbalken). Straffbestämmelsen borde enligt vår mening tillämpas striktare än vad som idag är fallet. Åklagar- och polismyndigheter runt om i landet bör här skärpa sin praxis.